

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๔
The 4th National and International Conference, 2024

เนื่องในวาระครบรอบวันสถาปนา ๔๐ ปี วิทยาเขตเชียงใหม่
On the occasion of 40 Years Anniversary, Chiang Mai Campus

ภูมิพลังสร้างสรรค์ และพุทธนวัตกรรมในสังคมร่วมสมัย

Soft Power and Buddhist Innovations
for Contemporary Society

SBCS

วันที่ ๒๓-๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๗
Date: 23rd – 24th August 2024

ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

At Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

PaMiang Sub-district, Doisaket District, Chiang Mai, Thailand

วิถีประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย

Tradition of Bathing Buddha's Phra That Doi Tung In Chiang Rai

พระมหาสงกรานต์ จีรวฑฒโน (จันทาพูน), ธนวิชญ์ กิจเดช

PhraMaha Songkran Jiravaddhano (Chantapoon), Thanawit Kitdet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: kanzazag1212@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “วิถีประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมาของพระธาตุดอยตุง และวิถีประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงรายพบว่า พระธาตุเจดีย์องค์แรก เป็นสถานที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า ส่วนพระธาตุเจดีย์องค์ที่สอง เป็นสถานที่บรรจุพระอรหันตธาตุ พระสาวกของพระพุทธเจ้า ดังนั้น พระธาตุดอยตุงจึงเป็นลักษณะเจดีย์คู่มาจนถึงทุกวันนี้ เมื่อถึงวันเพ็ญเดือน ๔ ชาวจังหวัดเชียงรายมีการส่งเสริมวิถีประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุดอยตุงขึ้นทุกปี ผ่านการส่งเสริม ๗ กิจกรรมได้แก่ ๑.การเดินจาริกแสวงบุญตามรอยครูบาศรีวิชัย ๒.พิธีตักน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์ ๓.พิธีเจริญพระพุทธมนต์ ๔.พิธีทำบุญตักบาตร ๕.พิธีสืบทอดาหลวงล้านนา ๖.พิธีถวายเครื่องสักการะ ๗.พิธีสงฆ์และห่มผ้าพระธาตุดอยตุง ดังนั้น ถือเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมวิถีประเพณีอันสำคัญของจังหวัดเชียงรายให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและคงอยู่คู่กับจังหวัดเชียงรายต่อไป

คำสำคัญ : วิถีประเพณีสงฆ์น้ำ, พระธาตุดอยตุง

Abstract

The objective of this article is to present the history and historical backgrounds of Phra That Doi Tung, and to present to approach of Promote the tradition of bathing buddha's Phra That Doi Tung in Chiang Rai. it has two pagodas but they were built in the different time.

The first one was built in the reign of king Ajuttaraj, the third king of Yonok kingdom while the second one in the reign of King Phaya Meng Rai Narraj, the fourth king of the same kingdom. Thus, the two pagodas appeared to be present on Doi Tung until today. Soon the full moon night of the fourth month (or the sixth month of the north), Buddhists will organize the tradition of pouring water to the Phrathat every year. Doing this is said to preserve and promote this important tradition of Chiangrai province including to encourage tourism industry in Chiangrai to be more popular as well.

Keywords: Traditional way of bathing, Phrathat Doitung.

บทนำ

พระธาตุดอยตุง ตั้งอยู่ที่ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นสถานที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้า) ของพระพุทธเจ้า นำมาจากมณฑลประเทศ นับเป็นครั้งแรกที่พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ ได้มาประดิษฐานที่ล้านนาไทย เมื่อก่อสร้างพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุนี้ ได้ทำธงตะขาบ (ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า ตุง) ใหญ่ยาวถึงพันวา ปักไว้บนยอดดอย ถ้าหากปลายธงปลิวไปไกลถึงเมืองไหน ก็จะกำหนดเป็นฐานพระสถูป ด้วยเหตุนี้ ดอยหรือภูเขาแห่งนี้จึงถือเป็นที่ประดิษฐานปฐมเจดีย์แห่งล้านนาไทย จึงปรากฏนามว่า “ดอยตุง” (สร้อยดี อ่องสกุล, 2552: 42) พระธาตุดอยตุง เป็นปูชนียสถานที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ตามตำนานพงศาวดารโยนก กล่าวว่า พระธาตุดอยตุงสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอชุตราช กษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์โยนก ราวปี พ.ศ. 1-100 โดยมีพระมหากัสสปะเถระได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุพระรากขวัญเบื้องซ้าย ถวายแด่พระเจ้าอชุตราช ท่านจึงให้สร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นไว้บนดอยแห่งนี้ ทั้งนี้พระองค์ได้พระราชทานทองคำให้พวกลาวจากเป็นค่าที่ดิน ต่อมาในสมัยพญามังรายนราช กษัตริย์องค์ที่ 4 แห่งราชวงศ์โยนก ราวปี พ.ศ. 100-150 โดยพระมหาวชิโรทธิเถระได้นำพระสารีริกธาตุ 500 องค์ ถวายแด่พญามังรายนราชนราช ท่านจึงให้สร้างพระเจดีย์อีกองค์หนึ่งตั้งอยู่ใกล้กับเจดีย์องค์เดิม นับจากนั้นพระธาตุดอยตุงจึงมีเจดีย์สององค์เคียงคู่กันมาจนถึงทุกวันนี้ (พระยาประชาภิจักรจักร (ชุ่มบุญนาค), 2562: 182)

เมื่อถึงเทศกาลนมัสการพระธาตุคุดอยตุง ในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 จะมีชาวพุทธศาสนิกชนจังหวัดเชียงราย ตลอดจนทั้งชาวไทยและเพื่อนบ้านจากประเทศใกล้เคียง เช่น ชาวเชียงตุงในรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ ชาวหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ประเทศลาว เป็นต้น เดินทางเข้ามานมัสการทุกปี ที่นิยมมาสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล และชาวจังหวัดเชียงราย นำโดยเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย หน่วยงานทุกภาคส่วน ประสานความร่วมมือดำเนินร่วมกันจัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมประเพณีสงฆ์ น้ำพระธาตุคุดอยตุงขึ้น เพื่อส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมดังกล่าวและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมอันดีงามนี้สู่สังคม (สราวุธ คำฟูบุตร, 2567: ออนไลน์)

จากข้อมูลที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาโดยสังเขปนี้ ทำให้ผู้เขียนสนใจถึงประวัติความเป็นมา และวิถีประเพณีสงฆ์ น้ำพระธาตุคุดอยตุง จังหวัดเชียงราย เพื่อส่งเสริมให้ชาวจังหวัดเชียงรายเกิดความรักความหวงแหนวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญที่มีอยู่คู่กับชาวพุทธจังหวัดเชียงรายมาอย่างยาวนาน ตลอดจนเสนอแนววิถีประเพณีสงฆ์ น้ำพระธาตุคุดอยตุง จังหวัดเชียงราย เพื่ออนุรักษ์และการส่งเสริมวิถีประเพณีท้องถิ่นของชาวจังหวัดเชียงรายที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายสืบต่อไป

ความเป็นมาพระธาตุคุดอยตุง จังหวัดเชียงราย

การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของพระธาตุคุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดดังนี้ 1. ความเป็นมาของพระธาตุคุดอยตุง

พระธาตุคุดอยตุง มีปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นบันทึกหรือจารึก เช่น จารึกพระฤๅษี เป็นต้น ที่มีปรากฏในสมัยรัชกาลของพระญากือนาหรือในรัชสมัยของพระญาติโลกราช ราชวงศ์มังราย ประมาณปี พ.ศ.2122 สามารถจำแนกยุคสมัยในการก่อสร้างและบูรณะในแต่ละครั้ง โดยเรียงลำดับการบูรณะครั้งแรกสุดไปหาครั้งล่าสุด ในการบูรณะตามยุคสมัยต่าง ๆ ดังนี้

สมัยแรก ในการก่อสร้างองค์เจดีย์พระธาตุคุดอยตุง สร้างมาตั้งแต่โบราณกาลเพื่อบรรจุ พระบรมสารีริกธาตุ พระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้า) ของพระพุทธเจ้า ตามหลักฐานที่พบประกอบด้วยฐานเจดีย์ที่อยู่ในฐานเจดีย์ก่อด้วยอิฐดินซึ่งเป็นเทคนิคในการก่อสร้างในสมัยนั้น โดยมีลักษณะการก่อที่สลับสั้่นสลับยาวโดยไม่มีรูปแบบตายตัวและพบแท่นบูชาอยู่บริเวณตรงกลางฐาน นอกจากนี้ยังพบบันไดนาค ซึ่งเป็นทางขึ้นสู่ลานประทักษิณทั้งสองข้างของเจดีย์

สมัยที่ 2 เป็นเจดีย์สมัยก่อนครุบาเจ้าศรีวิชัยบูรณะ จากหลักฐานที่พบเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมเช่นเดียวกัน แต่มีขนาดเล็กกว่าของครุบาเจ้าศรีวิชัย และตกแต่งนั้นพบว่า การติดแผ่นทองจังโกและลงรักปิดทองส่วนองค์ระฆังขึ้นไปทาสาดและปิดทองเทคนิคในการก่ออิฐปูนสัณสัถยยาวโดยปูนที่ใช้เป็นปูนโบราณและมีการฉาบปูนทับก่อนติดทองจังโก

สมัยที่ 3 เป็นการบูรณะของครุบาเจ้าศรีวิชัย ในปี พ.ศ. 2470 รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นเจดีย์ระฆังทรงแปดเหลี่ยม ประกอบด้วยฐานเตี้ยยกสูงขึ้นไปเล็กน้อยหนึ่งชั้นถัดไปเป็นฐานเขียงเตี้ยซ้อนกันสามชั้นรองรับฐานบัว ซึ่งประดับด้วยลูกแก้วองค์ระฆังแปดเหลี่ยม รองรับองค์ระฆังทรงแปดเหลี่ยมบนฐานเขียงสองชั้น เหนือองค์ระฆัง เป็นบัลลังค์รองรับปล้องไฉน ซึ่งประดับด้วยปูนปั้นบัวกลุ่มปล้องไฉนลดหลั่นกัน 15 ชั้น และเห็นได้ว่าเทคนิคการบูรณะ ในสมัยครุบาเจ้าศรีวิชัยนั้นใช้ปูนซีเมนต์ในการก่อสร้างทั้งหมดโดยการก่อสร้างหุ้มทับองค์เดิมไว้โดยไม่ได้ทำลายเจดีย์ภายใน จากหลักฐานเพิ่มเติมว่ามีการลงรักปิดทองด้วย

สมัยที่ 4 เป็นการบูรณะเมื่อปี พ.ศ.2508 เป็นการบูรณะที่ไม่แล้วเสร็จซึ่งพบบริเวณเพียงหลักฐานเท่านั้น โดยส่วนฐานบัวพบการฉาบผิวด้วยคอนกรีต รูปแบบฐานเขียงชั้นเดียวพร้อมตกแต่งด้วยโมเสกสีเขียวและเทพพนม ถัดขึ้นไปเป็นลวดลายลดหลั่นกันสามชั้นก่อนถึงบัวคว่ำเป็นหน้ากระดานและอกไก่ด้วยหน้ากระดานและบัวหงาย ซึ่งได้ทำการบูรณะเพียงเท่านั้น

สมัยที่ 5 เป็นสมัยก่อนบูรณะในปัจจุบันโดยอาจารย์ประภิต (จิตร) บัวบุศย์ (พ.ศ. 2516) ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นเจดีย์ทรงปราสาทตั้งบนฐานปัทมยกเก็จสองชั้นคาดลูกแก้วหนึ่งเส้นเหนือขึ้นไปเป็นเรือนธาตุประดับซุ้มพระ 4 ทิศ ต่อมามูลนิธิวัดท่าซุง หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ จังหวัดอุทัยธานี ได้ร่วมกันบริจาคแผ่นทองจังโกและปิดทองเหลืองอร่ามองค์เจดีย์พระธาตุ ต่อมาจึงได้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ

สมัยที่ 6 การบูรณะและพัฒนาวัดพระธาตุตอดตุยในช่วง พ.ศ.2548-2549 คณะสงฆ์และประชาชนชาวจังหวัดเชียงรายได้มีมติในการจะบูรณะองค์เจดีย์ตอดตุยร่วมกันว่า พระธาตุตอดตุย องค์ปัจจุบันมีรูปแบบใหม่ที่ไม่เหลือร่องรอยของสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของล้านนาเชียงราย จึงมีความประสงค์ให้มีการบูรณะซ่อมแซมกลับไปสู่สภาพดั้งเดิมแบบล้านนา ในที่สุดจึงมีมติเห็นควรถอดแบบองค์พระธาตุ ที่สร้างครอบเมื่อ พ.ศ. 2516 ออก และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบทั้งหมด ดังนั้น จึงมีการรื้อเจดีย์องค์เดิมออกและได้ทำการบูรณะเจดีย์องค์เดิมให้กลับไปเป็นเจดีย์แบบทรงระฆังแปดเหลี่ยมที่ครุบาเจ้าศรีวิชัยสร้างเอาไว้ (สมศักดิ์ คณา คำ, 2562: 92)

เจดีย์องค์ที่ ๑

เจดีย์องค์ที่ ๒

ภาพที่ 1 พระธาตุตอดตุง จังหวัดเชียงราย

2. วิวัฒนาการของพระธาตุตอดตุงจากอดีตสู่ปัจจุบัน

พระธาตุตอดตุงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ได้ถูกสร้างครอบพระธาตุรุ่นก่อนไว้เป็นชั้น ๆ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวได้ถูกนำมาเพื่อการศึกษาค้นคว้าและจัดทำรูปแบบ ตลอดจนกระบวนการที่จะต้องดำเนินการถอดองค์พระธาตุร่วมสมัยออกเพื่อเปิดให้เห็นถึงลักษณะขององค์พระธาตุรุ่นก่อนที่อยู่ภายใน ผลจากการเปิดเจาะตรวจพบว่า ภายใต้อเจดีย์รุ่นครูบาศรีวิชัย ยังมีการสร้างซ้อนทับเจดีย์องค์เดิมอีกชั้นหนึ่ง มีลักษณะซ้อนทับเป็นแบบซ้อนทับตลอดองค์ เมื่อตัดองค์เจดีย์เป็นช่องและค่อย ๆ นำองค์เจดีย์ออกทีละชั้น ทีละชั้นแล้วปรากฏว่า พบการก่อสร้างทับซ้อนกันถึง 4 ชั้น (เรียงจากชั้นนอกสุดไปหาชั้นในสุด) คือ

ชั้นที่ 1 ชั้นนอกสุดปรากฏเป็น “เจดีย์ทรงปราสาท” ประดับแผ่นกระเบื้องสีทองทั้งองค์ (ที่ยกออกไปแล้ว ขนาดฐานกว้างด้านละ 4.1 เมตร สูง 9.3 เมตร)

ชั้นที่ 2 เป็น “เจดีย์ทรงระฆังแปดเหลี่ยม” ผิวเป็นปูนซีเมนต์ทั้งองค์ ทำด้วยการผูก ลวดแล้วเทพูนตามแม่แบบ (ขนาดฐานกว้างด้านละ 5.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 3 เมตร สูง 9.7 เมตร) ผิวเป็นปูนซีเมนต์เช่นกัน

ชั้นที่ 3 เป็น “เจดีย์ทรงระฆังแปดเหลี่ยม” สีดำและปิดทองคำเปลวทั้งองค์

และชั้นที่ 4 เป็น “เจดีย์ทรงระฆังแปดเหลี่ยม” เช่นกัน แต่ผิวเป็นปูนฉาบ เนื้อปูนมีส่วนผสมของปูนขาวและทรายแบบโบราณประดับแผ่นทองจังโกที่ส่วนฐาน อีกทั้งยังพบร่องรอยการทาชาดสีแดงและปิดทองคำเปลวที่ส่วนองค์ระฆัง มีส่วนประกอบการตกแต่งองค์เจดีย์ (กรมศิลปากร (สำนักศิลปากรที่ 18 เชียงใหม่), 2552: หน้า 87)

ภาพที่ 2 แสดงการเจาะองค์เจดีย์ทับซ้อน 4 ชั้น พ.ศ.2515 – 2516
(เรื่องเดียวกัน, 2552: 61)

3. ความเชื่อของชาวพุทธจังหวัดเชียงราย : พระธาตุดอยตุง

ของชาวพุทธในจังหวัดเชียงราย มีความเชื่อกันอย่างแพร่หลายว่า วัดพระธาตุดอยตุง เป็นสถานที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า (พระรากขวัญเบื้องซ้าย) และพระบรมสารีริกธาตุ 500 องค์ (พระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้า) เมื่อถึงเทศกาลนมัสการพระธาตุดอยตุงในวันเพ็ญเดือน 4 (เดือน 6 เหนือ) จะมีพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและเพื่อนบ้านจากประเทศใกล้เคียง เช่น ชาวเชียงใหม่ในรัฐฉาน ประเทศพม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม เป็นต้น เดินทางเข้ามานมัสการทุกปี นิยมมาสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล (พระยาประชาภิจักรจักร (แช่ม บุนนาค), 2562: 182-185) จึงทำให้ชาวพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่ามีเมื่อดำเนินชีวิต ตลอดจนถึงประสบผลสำเร็จในชีวิต ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ความเชื่อนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคลของชาวล้านนา หากต้องการให้ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง ต้องประกอบด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ คือ สังคหวัตถุ 4 เครื่องทำให้ถึงซึ่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 1. ด้านทาน คือการให้ 2. ปิยวาจา คือ ด้านพูดไพเราะ 3. อตถจริยา คือ ด้านบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน 4. สมานัตตตา คือ ด้านวางตนที่ดี (อภิ. วิ. (ไทย) 35/505/292)

สรุปได้ว่า จากการศึกษาใน 3 ประเด็นข้างต้น ทำให้ผู้เขียนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระธาตุดอยตุง ซึ่งเป็นที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้า) ของพระพุทธเจ้า โดยเป็นลักษณะเป็นเจดีย์ทรงคู่ (พระยาประชาภิจักรจักร (แช่ม บุนนาค), 2562: 168-173) ชาวจังหวัดเชียงรายเคารพนับถือเป็นปูชนียสถานที่สำคัญ เป็นยึดเหนี่ยวจิตใจมาอย่างช้านาน เมื่อ

ถึงวันเพ็ญเดือน 4 (เดือน 6 เหนือ) จังหวัดเชียงรายจะจัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุตอดตุงขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชาวจังหวัดเชียงรายได้นมัสการ สักการะบูชาองค์พระธาตุตอดตุง ตลอดจนชาวไทยและเพื่อนบ้านจากประเทศใกล้เคียงเดินทางเข้ามานมัสการพระธาตุตอดตุง จังหวัดเชียงรายเป็นประจำทุกปี ชาวพุทธศาสนิกชนจังหวัดเชียงรายนิยมมาสักการะเพื่อความ เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

วิถีประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุตอดตุง จังหวัดเชียงราย

วิถีประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุตอดตุง จังหวัดเชียงราย เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาต่อยอด เพื่อส่งเสริมให้ชาวจังหวัดเชียงรายเกิดความตระหนักรัก ห่วงแหน และเพื่อให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีกำหนดจัดกิจกรรมขึ้นระหว่างวันที่ 23-24 มีนาคม 2567 โดยแบ่งกิจกรรมได้ 7 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการเดินทางจาริกแสวงบุญตามรอยครูบาศรีวิชัย ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มการบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุเจดีย์ตอดตุง ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวจังหวัดเชียงราย วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี ชาวเชียงรายจะนำดอกไม้ ธูป เทียน น้ำขมิ้นส้มป่อยเดินขึ้นตามเส้นทางขึ้นพระธาตุตอดตุงเส้นเก่าตามรอยครูเจ้าศรีวิชัยที่เคยใช้เส้นทางนี้ในการเดินทางขึ้นไปบูรณะพระธาตุตอดตุง เพื่อนำเครื่องสักการะ ไปถวายและสงฆ์น้ำพระธาตุตอดตุง ตามประเพณีดั้งเดิม จะเห็นได้ว่า เป็นการส่งเสริมให้เห็นถึงความวิริยะอุสาหะของพระครูบาศรีวิชัย ในสมัยอดีตที่ได้เดินทางขึ้นเขาเพื่อจะทำการก่อสร้างบูรณะองค์พระธาตุตอดตุง โดยมีความเชื่อศรัทธาอันแรงกล้า และส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกความอดทนต่อเส้นทางอันยากลำบากในการที่จะไปนมัสการ สักการะพระธาตุตอดตุง

ภาพที่ 3 พิธีปลงน้ำพระธาตุตอดตุงขึ้นพระธาตุตอดตุง

2. การส่งเสริมพิธีตักน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์ บ่อน้ำทิพย์วัดพระธาตุดอยตุง ลักษณะพิเศษ คือ น้ำในบ่อเป็นน้ำที่ใสสะอาด และบริสุทธิ์และมีความลึก 2 เมตรจากพื้นดิน ตามคำเล่าขานต่อกันมาว่า ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดไปขุดไว้ ผู้มาพบเห็นต่างสรุปกันว่า คงจะเป็นเทพารักษ์รักษาสถานที่แห่งนี้ได้เนรมิตบ่อน้ำขึ้นมา เพื่อที่จะทำน้ำไปสรองแด่องค์พระธาตุดอยตุง ในช่วงงานประเพณีสรองน้ำพระธาตุดอยตุง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 จากนั้นจึงมีการนำน้ำในบ่อน้ำทิพย์แห่งนี้ได้นำไปประกอบพิธีเจริญน้ำพระพุทธมนต์สืบต่อกันเรื่อยมา จะเห็นได้ว่า น้ำมีความสำคัญต่อพิธีกรรมต่าง ๆ ในทางศาสนาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะน้ำที่นำมาประกอบพิธีนั้นจำเป็นต้องเลือกคัดสรรน้ำที่มีความใสสะอาด ไม่ปนเปื้อนสิ่งสกปรกใด ๆ เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ เป็นมงคลต่อการนำไปประกอบพิธีทางศาสนาต่อไป สร้างความสามัคคีให้ชาวพุทธ

ภาพที่ 4 พิธีตักน้ำทิพย์ ณ บ่อน้ำทิพย์วัดพระธาตุดอยตุง

3. การส่งเสริมพิธีเจริญพระพุทธมนต์ อบรมสมโภชน้ำทิพย์ เป็นการอัญเชิญน้ำทิพย์จากบ่อน้ำทิพย์บรรจุภาชนะที่เตรียมไว้ พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ก่อนจะอัญเชิญน้ำทิพย์ จากนั้นนำน้ำพระพุทธมนต์ที่ผ่านการเจริญพระพุทธมนต์แล้ว เข้าประดิษฐานไว้ในวิหารวัดน้อยดอยตุง ก่อนจะประกอบพิธีสมโภชน้ำทิพย์ต่อไป จะเห็นได้ว่า เป็นการส่งเสริมพัฒนาจิตใจของชาวพุทธศาสนิกชน ให้มีส่วนร่วมในการสวดมนต์ ทำสมาธิ ฟังบทพุทธมนต์ที่พระสงฆ์เป็นผู้สวดสาธยาย เพื่อให้เป็นการขัดเกราจิตใจ เกิดความสงบ ต่อการดำรงชีวิต

ภาพที่ 5 พิธีเจริญพระพุทธมนต์ อบรมสมโภชน้ำทิพย์

4. การส่งเสริมพิธีทำบุญตักบาตร การทำบุญตักบาตรนั้นมีมาแต่ครั้งสมัยพุทธกาล ที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นการทำบุญที่เป็นนิยมและปฏิบัติมากกว่าการทำบุญประเภทอื่น ๆ ดังนั้น พุทธศาสนิกชนชาวจังหวัดเชียงรายและประเทศเพื่อนบ้าน ในช่วงเช้าเวลาประมาณ 07.00 น. ก็จะพากันจัดเตรียมอาหาร ผลไม้ ธูปเทียน จตุปัจจัย เป็นต้น เพื่อรอใส่บาตรพระภิกษุสงฆ์และสามเณรที่จะมาโปรดพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมประเพณีสงฆ์ น้ำพระธาตุดอยตุง ทุกคน จะเห็นได้ว่า เป็นการส่งเสริมการให้ทาน ละความตระหนี่ และเสริมความเชื่อกันว่า เป็นการแผ่ส่วนบุญส่วนกุศลให้กับเทวดาที่ปกปักรักษาจังหวัดพระธาตุดอยตุง เจ้ากรรมนายเวร สรรพสัตว์ทั้งหลายและอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติ ๆ ของตนเองที่ได้ล่วงลับไปแล้วอีกด้วย

ภาพที่ 6 พิธีทำบุญตักบาตร

5. การส่งเสริมพิธีสืบชะตาหลวงล้านนา เป็นพิธีกรรมที่ชาวล้านนาที่มีความนิยมทำในโอกาสต่าง ๆ เพื่อต่อดวงชะตาหรือต่ออายุให้ยืนยาว มุ่งหวังมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความเจริญรุ่งเรืองและเพื่อความเป็นสิริมงคล พิธีสืบชะตาเป็นพิธีใหญ่ที่ต้องอาศัยคนและเครื่องประกอบพิธีจำนวนมากพิธีหนึ่ง จะเห็นได้ว่า เป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเกิดความรักและสามัคคีกันในกลุ่มชน ผ่านการร่วมแรงร่วมใจกันในการจัดเตรียมสถานที่ก่อนประกอบพิธีสืบชะตาหลวงล้านนา โดยมีความเชื่อในเรื่องของการต่อดวงชะตาหรือต่ออายุให้ยืนยาว การสืบชะตา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นสิริมงคลต่ออายุให้ยืนยาว และปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายหรือเภทภัยต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ครอบครัวชุมชน สังคม เกิดความรักความสามัคคีซึ่งกันและกัน

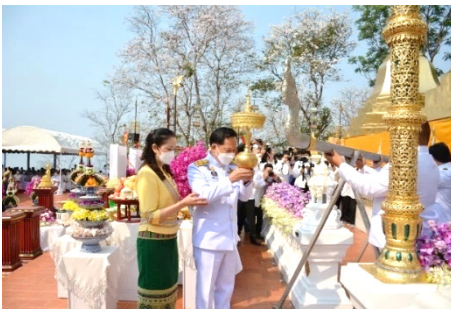
ภาพที่ 7 พิธีสืบชะตาหลวงล้านนา

6. การส่งเสริมพิธีถวายเครื่องสักการะพระธาตุดอยตุง นำโดยมี พระพุทธิวงศ์ วิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์พระอารามหลวง (อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยตุง) นำพุทธศาสนิกชนกล่าวคำสักการะองค์พระธาตุดอยตุง ซึ่งมีเครื่องสักการะหลวงประกอบไปด้วย 9 อย่าง ได้แก่ 1. ผ้าห่มพระธาตุ 2. ภัตตาหารเจ 3. ตุงจ้าย (ธงล้านนา) 4. ช้างคู่ (จำลอง) 5. พัดจามร 6. สุ่มหมาก 7. สุ่มพลู 8. ต้นผึ้ง 9. น้ำทิพย์ ณ บริเวณลานพระธาตุดอยตุง จากนั้นกล่าวคำถวายและถวายตามลำดับ เป็นการส่งเสริมให้เห็นถึงความเพียรพยายามในการจัดเตรียมเครื่องสักการะทั้ง 9 อย่าง และส่งเสริมความเชื่อในเรื่องเทวดา ที่ดูแลพระธาตุดอยตุง ของชาวจังหวัดเชียงรายแห่งนี้

ภาพที่ 8 พิธีถวายเครื่องสักการะพระธาตุดอยตุง

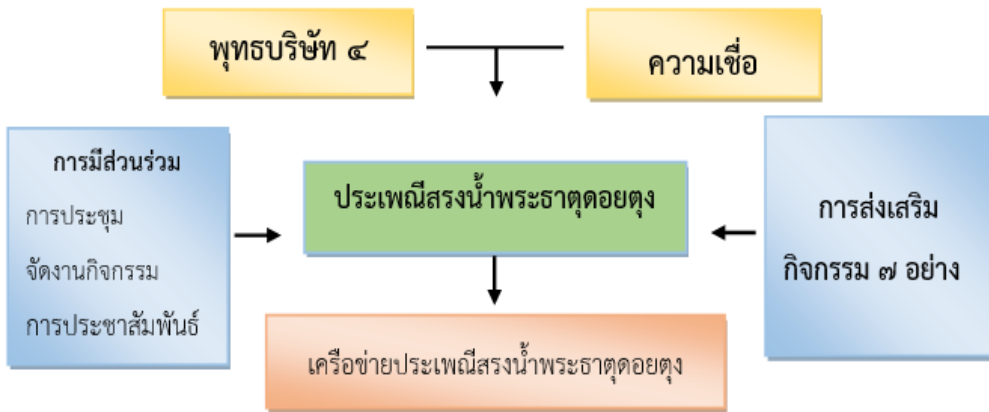
7. การส่งเสริมพิธีสงฆ์และห่มผ้าพระธาตุดอยตุง เป็นขั้นตอนสุดท้ายของพิธีกรรมของงานโดยการนำน้ำทิพย์ที่ผ่านพิธีกรรมเจริญพระพุทธมนต์จากพระสงฆ์เรียบร้อยแล้ว มาทำการกล่าวคำถวายน้ำสรงน้ำพระธาตุดอยตุง จากนั้นทำการรดน้ำองค์พระธาตุเพื่อเป็นการขอขมาต่อพระธาตุเจดีย์ดอยตุง และการห่มผ้าพระธาตุนั้นเกิดจากความเชื่อที่ว่าพุทธสถานเป็นสิ่งก่อสร้างที่เป็นนิมิตหมายสื่อถึง ระลึกถึง เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของพระพุทธเจ้า ดังนั้นการห่มผ้าพระธาตุเจดีย์เป็นนิมิตแสดงออกถึงเราหวงแหน มีเจตนาอยากจะทำารรักษาให้คงอยู่

ภาพที่ 9 พิธีสรงน้ำและห่มผ้าพระธาตุดอยตุง

จะเห็นได้ว่า เป็นการส่งเสริมให้ชาวพุทธศาสนิกชนจังหวัดเชียงราย เกิดความรักหวงแหนพุทธสถานอันสำคัญดังนี้ 1) แสดงถึงความกตัญญูตเวทีที่มีต่อพระพุทธเจ้า และเพื่อทูลถนอมสิ่งที่บรรพชนสร้างพระธาตุเจดีย์มาให้คงอยู่ยั่งยืนตลอดไป 2) แสดงถึงความรัก ความห่วงใยในพระพุทธเจ้าอยากที่จะทูลถนอมให้พระธาตุฯ ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า 3) เพื่อให้จงจิตตนเองให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธองค์ ซึ่งจะนำไปสู่การศรัทธาในบวรพระพุทธ

ศาสนา 4) แสดงถึงสัญลักษณ์แห่งคุณงามความดี ให้คนทั้งหลายมีศรัทธา เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตวิญญาณ เป็นนิมิตหมายในการทำความดี ให้คนทั้งหลายได้ทำความดี โดยผู้เขียนได้สรุปกระบวนการ ดังนี้

ภาพที่ 10 กระบวนการส่งเสริมวิถีประเพณีสงฆ์พระธาตุคุดอยตุง

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมประเพณีสงฆ์พระธาตุคุดอยตุงสู่สังคม

จังหวัดเชียงรายโดยมีส่วนราชการจังหวัดเชียงราย คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ทุกภาคส่วน ได้ร่วมแรงร่วมใจกัน ดำเนินการถ่ายทอดประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทุกช่องทาง เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล วิทยุและโทรทัศน์ สื่อโซเชียล ฯลฯ นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ปัจจุบันมีผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่ทราบกิจกรรม โดยผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ทางจังหวัดเชียงราย คณะสงฆ์ ฯลฯ ที่ช่วยกันจัดประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางที่สามารถประชาสัมพันธ์ได้ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อออนไลน์ วิทยุท้องถิ่น เป็นต้น

ภาพที่ 11 ป้ายประชาสัมพันธ์ประเพณีสรงน้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย

องค์ความรู้จากการศึกษา

วิถีประเพณีสรงน้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย” มีคุณค่าและความสำคัญต่อการศึกษาย่างยิ่ง ทำให้ผู้เขียนสรุปคุณค่าที่ได้จากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักสังคหวัตถุ 4 ที่มีบทบาทในการหล่อหลอมความเชื่อความศรัทธาและความรู้สึกนึกคิดของพุทธศาสนิกชน มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้คนในจังหวัดเชียงรายได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์วิถีประเพณีสรงน้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น โดยสามารถอธิบายดังต่อไปนี้

1. ด้านการให้/ทาน คือ การให้วัตถุ ให้น้ำใจ ให้ความเมตตา แบ่งปันสิ่งของแก่ผู้ที่เข้ามาร่วมในพิธีทุกคน โดยมีคติธรรมประจำใจเป็นหลักคือ การบริจาคหรืออามิสทาน การบริจาคทางวัตถุ เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการทำความดีและเป็นสิ่งสำคัญในการตัดความตระหนี่ออกจากตน โดยก่อนจะทำทานนั้น ต้องมีความตั้งใจ สิ่งของที่จะนำไปบริจาคต้องหามาด้วยความสุจริต เพื่อให้ทานนั้นมีความบริสุทธิ์ และได้รับอานิสงค์อันยิ่งใหญ่ ประการที่สอง ในขณะที่กำลังทำทานอยู่ ก่อยังคงความตั้งใจ เต็มใจ บริสุทธิ์ใจ กับทานที่ตนได้กระทำอยู่ และประการที่สาม เมื่อทำทานเสร็จแล้ว ก็ยังเต็มใจ มีความปลื้มปิติยินดีในทานที่ตนได้ทำไปแล้ว อยู่เสมอ ฉะนั้น แนวทางการส่งเสริมประเพณีสรงน้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ด้านการให้/ทาน นี้จึงมีความสำคัญอย่างมากเป็นเบื้องต้น ทานในที่นี้เปรียบเสมือนน้ำที่สะอาด บริสุทธิ์ เพื่อเป็นน้ำที่นำไปสักการะสรงน้ำพระธาตุเจดีย์อันศักดิ์สิทธิ์ของเชียงราย ซึ่งในกิจกรรมประเพณีสรงน้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ชาวพุทธศาสนิกชนมีการนำอาหารเพื่อจัดตั้งเป็นโรงทาน ถือเป็นการให้ทานที่มีความเชื่อหลักธรรมมایدเป็นปฏิบัติ

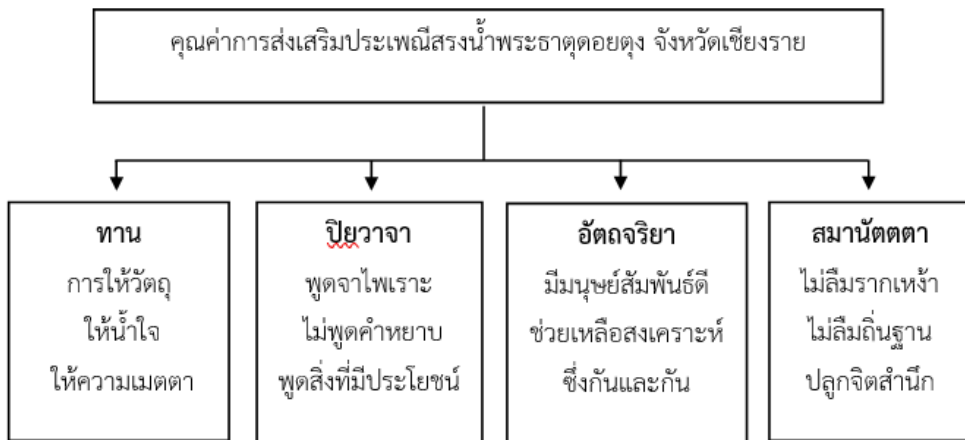

2. ด้านพุทไฟเราะ/ ปิยวาจา คือ การพุทจาไฟเราะ พุทจาอ่อนหวาน ไม่พุทคำหยาบคาย ใช้คำพุทที่สุภาพอ่อนโยนเหมาะสมแก่กาลเทศะ ประกอบด้วยความสุจริต คือ ไม่พุทความเท็จ ไม่พุทโกหก พุทตามความเป็นจริง เพื่อให้เข้าใจที่ถูกต้อง ไม่พุทคำหยาบ คือ พุทจาอ่อนหวาน พุทจาสุภาพ ไม่พุทส่อเสียด คือ ไม่พุทยุยงให้คนอื่นแตกกัน ทะเลาะกัน ไม่พุทให้เขาเจ็บช้ำน้ำใจ พุทจาให้เกิดความสมานสามัคคี และไม่พุทเพ้อเจ้อ คือ ไม่พุทพล่าม ไม่พุทเหลวไหล ไม่ไร้สาระ ไม่มกวน พุทจา มีสาระ อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม ฉะนั้น แนวทางการส่งเสริมประเพณีสงฆ์พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ด้านพุทไฟเราะ/ปิยวาจา จึงมีความสำคัญในการก่อให้เกิดกุศลทางจิตหรือวาจา เพื่อสิ่งที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจของคนหมู่มากให้เกิดความซาบซึ้งใจเมื่อได้พุทคุษสนทนาด้วย โดยถือเป็นการสักการะบูชาของค้พระธาตุดอยตุง เชียงราย ด้วยวิธีสุจริต การพุทจาไฟเราะ และเป็นการประพฤติปฏิบัติที่สมควรเพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงกับหลักธรรมสังคหวัตถุในข้อต่อไป

3. ด้านบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน/อิตถจริยา คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การช่วยเหลือ อุปการะ สงเคราะห์ กับคนในทุกระดับชั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในงาน ตลอดจนคอยช่วยเหลือเจือจุนในส่วนขาดตกบกพร่องเพื่อความสำเร็จประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม นำไปสู่จุดหมายที่ตั้งเอาไว้คือความพร้อมในการจัดงานประเพณีสงฆ์พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย โดยควรประกอบด้วยความตระหนักถึงประโยชน์ในปัจจุบัน คือ การให้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งฝ่ายศาสนจักรและอาณาจักร ในการร่วมแรงร่วมใจกันจัดการประชุมเพื่อเตรียมจัดงานประเพณีประจำปีและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามเหมาะสม จากนั้นควรตระหนักถึงประโยชน์เบื้องหน้า คือ การปรารถนาภาพหน้า ชาติหน้าที่ดี การจะไปเกิดที่ดีๆ ไม่ไปเกิดที่ชั่วๆ มีวิมานสวรรค์ เป็นต้น และควรตระหนักถึงประโยชน์ในที่สุด คือ เรื่องของนิพพาน ในการจัดงานสืบสานประเพณีสงฆ์พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ประจำปี ซึ่งได้จัดเป็นประจำทุกปี โดยจังหวัดเชียงรายร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย จึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมข้อนี้มาประยุกต์ใช้ เพื่อประสานความสมานสามัคคีของหมู่คณะในจังหวัดเชียงราย เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันจัดประเพณีของท้องถิ่นได้อย่างเรียบร้อยดีงาม

4. ด้านวางตนดี/สมานัตตตา คือ ส่งเสริมให้คนไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง ไม่ลืมถิ่นฐานบ้านเกิด เมืองนอนของตน ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมอันเก่าแก่ศักดิ์ของบรรพบุรุษที่ได้สร้างเอาไว้ เพื่อให้เราได้ดำรงสืบทอดต่ออย่างสม่าเสมอ การไม่ถือตัวและให้เข้ากับสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น และถือเป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันอนุรักษ์ สืบสาน สืบทอดจรรโลงประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมาแต่อดีตกาล ด้วยการพัฒนาจิตใจให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม มีความอดทน มานะ เสียสละ เกิดจิตสำนึกรักและห่วงหาพันพระธาตุดอยตุง โดยยึด

เหนียวให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเชียงราย อันเป็นฐานเชื่อมโยงให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความกตัญญูตทเวทที ในทุกปีจะมีการจัดประเพณีสงน้ำพระธาตุดอยตุงขึ้น เป็นประเพณีปฏิบัติที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ดังนั้น การวางตนที่ดี ไม่ลืมรอกเหง้า ปูลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดิงามนี้ รักษาไว้ให้คงอยู่คู่แผ่นดินจังหวัดเชียงรายตราบนานเท่านาน โดยสามารถอธิบายเป็นรูปแบบคุณค่าความสำคัญวิถีประเพณีสงน้ำพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ได้ดังนี้

ภาพที่ 13 คุณค่าและความสำคัญวิถีประเพณีสงน้ำพระธาตุดอยตุง

สรุป

ความเป็นมาของพระธาตุดอยตุง องค์ที่หนึ่งถูกสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอชุตราช กษัตริย์องค์ที่ 3 ในราชวงศ์สิงหนวัติ โดยมีพระมหากัสสปเถระได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ พระรากขวัญเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้าจากประเทศอินเดีย นำมามอบให้กับพระเจ้าอชุตราชและเลือกภูเขาสูงเป็นสถานที่สร้างพระมหาสถูปเจดีย์ประดิษฐาน ครั้นนั้นได้อธิษฐาน คันธงยาว 7,000 วา กว้าง 500 วา เหตุนี้จึงเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยกขานกันว่า “ดอยตุง” ส่วนองค์ที่สอง ถูกสร้างขึ้นสมัยของพระเจ้า มังรายนราช กษัตริย์องค์ที่ 4 แห่งราชวงศ์สิงหนวัติ มีพระมหาวชิรโพธิเถระได้อัญเชิญพระอรหันตธาตุจากประเทศอินเดียมา 500 องค์ ก็ได้อัญเชิญขึ้นไปประดิษฐานไว้ในก้อนหินเดิมแล้วสร้างสถูปเจดีย์ครอบไว้อีกองค์หนึ่ง นับแต่นั้นเป็นต้นมาพระธาตุดอยตุงจึงมี 2 องค์ เคียงคู่กันตราบนานเท่านาน

การส่งเสริมประเพณีสงฆ์พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย ถูกจัดขึ้นเป็นประจำทุก ๆ ปี ในวันเพ็ญเดือน 4 (เดือน 6 เหนือ) โดยความร่วมมือร่วมใจของชาวจังหวัดเชียงรายทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และส่งเสริมวิถีประเพณีสงฆ์พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย โดยสามารถแบ่งการส่งเสริมออกเป็น 7 กิจกรรมได้แก่ 1. การส่งเสริมการเดินทางจาริกแสวงบุญตามรอยครูบาศรีวิชัย เป็นการส่งเสริมให้เห็นถึงความวิริยะอุสาหะของพระครูบาศรีวิชัยนักบุญแห่งล้านนา ผู้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุดอยตุง 2. การส่งเสริมพิธีตักน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์ เป็นการส่งเสริมให้มองเห็นคุณค่าของน้ำ การรักษาน้ำให้มีความสะอาด เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ เป็นมงคลต่อการนำน้ำไปประกอบพิธีทางศาสนาต่อไป 3. การส่งเสริมพิธีเจริญพระพุทธมนต์ เป็นการส่งเสริมพัฒนาจิตใจของชาวพุทธศาสนิกชน ให้มีส่วนร่วมในการสวดมนต์ ทำสมาธิ ฟังบทพุทธมนต์ 4. การส่งเสริมพิธีทำบุญตักบาตร เป็นการส่งเสริมการให้ทาน ละความตระหนี่ 5. การส่งเสริมพิธีสืบชาติาหลวงล้านนา เป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเกิดความรักและสามัคคีกันในกลุ่มชน 6. การส่งเสริมพิธีถวายเครื่องสักการะพระธาตุดอยตุง เป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเห็นถึงความเพียรพยายามวิริยะอุสาหะ ในการแสวงหาจัดเตรียมเครื่องสักการะทั้ง 9 อย่างนั้น อีกทั้งส่งเสริมความเชื่อในเรื่องเทวดา อารักษ์ ที่สถิตปกปักรักษาพระธาตุดอยตุง 7. การส่งเสริมพิธีสงฆ์และห่มผ้าพระธาตุดอยตุง เป็นการส่งเสริมให้เกิดความรักหวงแหนพุทธสถานอันสำคัญของตนเอง ตลอดจนส่งเสริมการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา สืบทอดคุณงามความดี และเป็นการชำระล้างสิ่งสกปรกที่เกาะตามบริเวณตัวองค์พระธาตุในตัวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษารูปแบบการส่งเสริมประเพณีสงฆ์พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงรายแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธ
2. ศึกษากระบวนการส่งเสริมประเพณีสงฆ์พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงรายยุคใหม่

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร (สำนักศิลปากรที่ 18 เชียงใหม่). (2552). **พระธาตุเจ้าดอยตุง : บันทึกกว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: ภาวการพิมพ์ จำกัด.
- พระยาประชาภิจักรจักร (เข้ม บุนนาค). (2562). **พงศาวดารโยนก**. กรุงเทพมหานคร: ไร่ไฟเพรส จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2552). **ประวัติศาสตร์ล้านนา**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- สมศักดิ์ คณาคำ. (2562). **ตำนานพระธาตุดอยตุง 2,000 ปี**. โรงพิมพ์ลือล้านนา.
- สรารัฐ คำฟูบุตร. **สืบสานประเพณีนมัสการและสร้างพระธาตุดอยตุง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.77kaoded.com/news/big/1381407> [1 กรกฎาคม 2567]